

ներբողինի ճառեր խօսուելէն ետքը 'ի
ցոյց Բալէդբարայի արդեանցը ու ար-
ժանաւորութեանը, աւանդեցին յիշա-
տակարանը ապագայ ժամանակաց, որ-

պէս զի հայրենասիրութեան ու ան-
խոնջ վաստակոյ օրինակ ըլլայ յետա-
գայ սերնդոց :

ՓՐԱՆԿԻՍԿՈՍ ԼԱՀՆԵՐ

ՓՐԱՆԿԻՍԿՈՍ ԼԱՀՆԵՐ

Երաժշտութեան զօրութիւնն մեծ է
մարդկային մտաց ու սրտին վրայ, և
այս ամենուն յայտ է : Կը տեսնեմք որ

զօրականն 'ի ձայն երգոյ կ'արհամարհէ
ամենածանր վտանգն իսկ ու կը դիմէ
'ի ստոյգ մահ . նոքա որ երկչոտ են,
մէյմէկ դիւցազն կը դառնան, և նոքա
որ վայրենաբարոյ ու անուպայք են՝ կը

հանդարտին, ու գթութեան և քաղցրութեան զգացումը կը գրաւէ սիրտերնին:

Ամենայն ժողովուրդը, բարբարոսն ու քաղաքականացեալն, սկսելով յանյիշատակ ժամանակաց, ունեցած են իրենց երգիչներն ու երաժիշտներն, աւելի կամ նուազ զարգացեալ ու հրահանգեալ. որուն վրայ մեծ ազդեցութիւն ունին նոյն երկրին կլիմայն ու աշխարհագրական դիրքն. բայց աստի դարձեալ նոյն ժողովրդեան աւանդութիւններն, պաշտամունքն, օրէնքն ու սովորութիւններն: Եւ որչափ չեմք կարծեր, երաժշտութիւնը մեծ կախումն ունի իւրաքանչիւր ազգաց ունեցած վիճակին հետ, և կը յայտնէ անոնց յառաջագիւտութիւնն ու յետամնացութիւնը, բարուց մեղկութիւնն ու չափաւորութիւնը, միով բանիւ կը յայտնէ գոգցես նոյն ազգին ինչպիսի ըլլալը:

Իտալիա ունեցած է և ունի ճարտար երաժիշտներ ու նուագածուներ, վասն զի ճոխացեալ է 'ի բնութենէ ընտիր երկնաւ ու երկրաւ, ուր թռչնոց գեղգեղաձայն երգերն, ջրոց խոխոջներն, և հողմոց շառաչիւնը, կը ստիպէ և գծողովուրդն իսկ որ բնակի 'ի նմա՝ երգիչ ու երաժիշտ ըլլալ, ուղղելով իր ճաշակն բնութեան վրայ:

Ժողովրդոց զարգացման ու յառաջագիւտութեան մեծ գրգիշ ու նշան է երաժշտութիւնը: Յունաստան երբեմն յայն պայծառութիւն հասաւ, վասն զի ունեցաւ իր Որփէոսներն. նոյնը եղաւ և այժմեան ժողովրդոց. ժամանակաւ գաղղիական, անգղիական ու իտալական ազինք յանտառս ու 'ի լերինս կէին ու թափառէին. որոց 'ի ծայրքաղաքականութեան հասնելուն գլխաւոր պատճառ եղաւ երաժշտութիւնը:

Ինչպէս ասոնք սոյնպէս և Գերմանացիք վայրենի ժողովուրդ մ'էին, բայց և սորա քաղաքականացան 'ի ձեռն երաժշտաց. ունեցան յանցեալ ժամանակս անուանի երաժիշտներ, ու

րոնք 'ի մեծ կատարելութիւն հասուցին զերաժշտութիւն 'ի Գերմանիա. ունին և ներկայապէս, որոց մէջ գլխաւորներէն մէկն է Լահնէր (Lachner), որ ժամանակիս առաջին երաժշտաց մէկն է:

Փրանկիսկոս Լահնէր, երգիոնահարի որդի մ'էր, ծնեալ յամին 1804 ապրիլ 2: Հետամուտ եղաւ և ուսաւ զերաժշտութիւն 'ի մատաղ տիոց, անակ որ 'ի հասակի հնգետասան ամաց կը զարմացընէր զամենայն որ, յաջողութեամբն հարկանելոյ զերգիոն, զքիւնօֆօրդ և զքնար:

Յամին 1824 երգիոնահար եղաւ վեննայի բողոքականաց եկեղեցւոյն մէջ, ապա 1826ին գլուխ կարգեցին զնա Բորդա Քարինցիա անուն թատեր երաժշտաց. իսկ յամին 1834 առաջնորդ կոչեցաւ մատրան 'ի Մանհայմ. բայց վերջապէս Պաւլէրայի արքունիքը հրաւիրուեցաւ, և 1852ին ընդհանուր ուղղիչ անուանեցաւ արքունական երաժշտութեան: Մոնաքոյի թատրոնին մէջ այլ և այլ նուագաւոր թատերական տեսիլներ ներկայացուց, ինչպէս՝ Ալիսիա, Պէնվեկուդո Չէլլինի, Կառարիսէ Քոռնարօ, և այլն: Իր հոգեւորական նուագացը մէջ մեծ անուն ունին Մովսէս և Չորեքիս հաւակք մարդոյ: Իսկ դաշնակաւոր երաժշտութեան մէջ առաջին մրցանակը ժառանգեց 'ի վեննա:

Լահնէրի երգոց յատկութիւնքն են բնականութիւն առանց բռնադրօսութեան, և սկզբնատպութիւն առանց սկիզբնատիպ երևել ջանալու:

Իր երկու եղբարքն, Իգնատիոս և Վիլհէն Լահնէր, իրմէ ետքը յաջորդաբար վեննայի վերանորոգեալ եկեղեցւոյն երգիոնահարքն եղան, և գլուխ երաժշտաց բազում արքունեաց և Գերմանիոյ թատերոց. առաջինը մասնաւորապէս իբրեւ ուսուցիչ մեծ անուն ունի. երկուքն իսկ շարադրեցին շատ մը երաժշտութիւններ և փառակից եղան իրենց եղբօրը: